

Nr 11.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 mars 1911 kl. 11 f. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om rätt för ledamot af Riksdagen att under pågående riksdag åtnjuta ersättning för visst antal resor till och från hemorten.

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 293, har herr Åkesson, med instämmande af tjugotvå kammarledamöter hemställt, »att 1911 års Riksdag ville för sin del besluta sådant tillägg till 12 och 23 §§ riksdagsordningen, att ledamot af riksdagen åtnjuter af statsmedel jämte det bestämda arfvodet och reseersättning till och från riksdagen ersättning för högst tre resor fram och åter mellan den plats, där riksdag hålles, och sin hemort. Den sistnämnda ersättningen utgår endast under pågående lagtima riksdag.»

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»Erfarenheten gifver vid handen, att det arbete, som förelägges Riksdagen, blifver för hvarje år drygare och tiden för Riksdagen måste utsträckas betydligt utöfver den 15 maj. Äfven om arbetet hunne afslutas under de fyra månader, som äro enligt grundlagen därtill bestämda, medför riksdagsmannauppgiften för flertalet riksdagsmän ekonomisk uppoffring, ty det arfvode af tio kronor om dagen, som åtnjutes, bör visserligen kunna räcka att bestrida de direkta kostnaderna under vistelsen i hufvudstaden, men kan däremot alls icke utgöra något vederlag för hvad som måste åsidosättas i representantens näringsfång. Den allmänna uppfattningen torde också vara den, att uppdraget skall betraktas såsom ett högsta

medborgerligt förtroendeuppdrag, som icke precis skall ersättas efter tid eller arbetsprestation. En ökning af det i §§ 12 och 23 riksdagsordningen bestämda arfvodet torde nog vara berättigad, men detta ifrågasätter jag dock icke, ty jag har klart för mig, att ett dylikt förslag skulle mottagas mindre välvilligt på många håll.

Emellertid må det näringsfång en riksdagsman utöfvar vara af hvilken beskaffenhet som helst: landtbruk, handel, industri, handverk eller annat, så är det uppenbart, att då den ledande saknas, uppstår förlust i en eller annan form, och hvilket näringsfång man än utöfvar, kan man icke under så lång tid, som riksdagen pågår, lämna detsamma vind för våg, utan måste åtskilliga gånger under tiden besöka sitt hem.

Detta är ju en lätt sak för den, som har sin hemvist i hufvudstaden och äfven för den, som bor i något af de närmast Stockholm angränsande länen, men för den, som har sin hemvist mera aflägsat, medföra sådana resor ganska afsevärda utgifter.

I Norge åtnjuter stortingets ledamöter jämte sitt dagarfvode och andra förmåner äfven fria resor på statens järnvägar, och det kunde möjligen äfven i vårt land ordnas på samma sätt, men dels kan en sådan förmån i hög grad missbrukas till förfång för det vederbörande åliggande arbetet och dels skulle därigenom orättvisa ske mot dem, som hufvudsakligast begagna sig af enskilda järnvägar.

Om man sålunda utgår från den principen, att ersättning bör af statsmedel lämnas för ett begränsadt antal resor och förutsätter, att riksdagens ledamöter göra resor till hemorten exempelvis tre gånger under pågående riksdag samt att ersättningen lämnas efter samma grunder, som reseersättningen nu utgår för resa till och från riksdagen, skulle en sådan utgift för statskassan icke vara af någon större betydelse, men däremot betydligt underlätta riksdagsmännens fullgörande af sitt åtagna uppdrag.

Ifrågasatta reseersättningen bör enligt mitt förmenande utgå endast då resa företages och bör ångbåts- eller järnvägsbiljett rekvireras till exempel genom riksdagens kansli, så att kontroll kan hållas öfver att icke missbruk förekommer.»

*Utskottets
yttrande.*

Det uti förevarande motion framlagda förslag anser sig utskottet böra understödja. Samhällsarbetet kräver i våra dagar på olika områden vida större intensitet än tidigare och detta i fråga om

både den enskildes verksamhet och de offentliga angelägenheterna. Icke minst hafva under de senaste årtiondena de kommunala värfven blifvit långt mer arbetskräfvande än förut. I den mån riksdagens ledamöter i sina hemorter äro beklädda med kommunala förtroendeuppdrag, blifva de därför i större utsträckning än förr nödsakade att, äfven medan riksdagen är samlad, vid olika tillfällen besöka hemorten. Detta kan likaledes blifva nödvändigt på grund af den ekonomiska verksamhet eller de andra enskilda angelägenheter, som riksdagsmännen hafva att i sin hemort öfvervaka. Den möjlighet, vår tids lättare samfärdsmedel beredt till dylika resor, har tillika stegrat anspråken på att de också företagas.

Enligt utskottets mening är det emellertid af synnerlig vikt att för riksdagsarbetet kunna förvärfvas och behållas personer, som i hemorten gjort sig kända för framstående duglighet, vare sig nu denna framträd i de kommunala förtroendeuppdrag, för hvilka de pläгат tagas i anspråk, eller i omfattande verksamhet på andra områden. Men i och med att så sker, blifva utan tvifvel de nyss omnämnda hemresorna under pågående riksdag en tämligen undantagslös regel. Kostnaderna för dessa resor kunna under dylika förhållanden ej anses såsom annat än direkta utgifter, hvilka äro en följd af själfva riksdagsmannauppdraget. Då det med en viss summa utgående riksdagsmannaarfvodet är en ersättning för med uppdraget förenade kostnader på riksdagsorten, och resekostnadsersättning lämnas för resa mellan denna ort och riksdagen vid dess början och slut, synes det utskottet, att ersättning bör utgå af allmänna medel äfven för sådana resor till hemorten, hvilka riksdagsman måste underkasta sig, medan riksdagen är samlad.

Efter utskottets mening skulle genom en åtgärd i ofvanberörd riktning jämväl den fördelen vinnas, att den ojämnhet i fråga om representanternas verkliga riksdagsomkostnader, hvilken uppstår på grund af de olika afstånden mellan riksdagsmännens hemorter och hufvudstaden, i någon mån utjämnades. En dylik utjämning är särskildt i vårt land med dess stora utsträckning i norr och söder af behovet påkallad, enär eljest resekostnaderna för representanter, som hafva sitt hemvist i de från hufvudstaden aflägsset liggande länen, kunna komma att uppgå till ej obetydliga belopp.

Den rätt till ett visst antal fria resor, som enligt utskottets mening borde beviljas riksdagsmännen för resa mellan riksdagsorten och hemorten, skulle sålunda blifva af helt annan beskaffenhet, än

den allmänna rätt till fria resor, som är medgifven stortingsmännen å de norska statsbanorna, och de anmärkningar, som riktats mot sistnämnda anordning, behöfva alltså icke drabba det här föreliggande förslaget. Någon menlig inverkan behöfver ej heller en grundlagsbestämmelse i enlighet med motionärens förslag hafva på riksdagsarbetet, då de fria resornas antal starkt begränsas, och desamma själfallet ej få ske annat än efter vederbörligen beviljad ledighet. Resorna till hemorten torde under sådana förhållanden ej blifva flera än de, som redan nu företagas.

I öfverensstämmelse med motionären anser utskottet, att reseersättning bör afse endast den verkliga kostnaden för själfva resan.

Det af utskottet sålunda tillstyrkta förslaget har utskottet formulerat såsom ett andra stycke till § 12 riksdagsordningen. Någon ändring af § 23 i samma grundlag är icke erforderlig, då denna paragraf i fråga om resekostnadsersättning och arfvode för ledamot af Andra kammaren hänvisar till hvad i § 12 i fråga om Första kammaren är stadgadt.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet, i anledning af herr Åkessons motion nr 293, hemställa,

att Riksdagen må antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till ändrad lydelse af § 12 riksdagsordningen:

Nuvarande lydelse:

Föreslagen lydelse:

§ 12.

Hvarje ledamot af första kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt arfvode af ett tusen två hundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser Riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, eller Riksdagen sammanträder i följd däraf att Konungen, med upplösande af Riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jämte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen två hundra riksdaler.

Ledamot af kammaren, som under lagtida riksdag efter beviljad ledighet besöker hemorten, äge att af statsmedel undfå ersättning för därpå föranledd resekostnad, dock högst för tre resor fram och åter.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

Vill ledamot af kammaren befattningen sig afsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshafvande.

Stockholm den 7 mars 1911.

På utskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer:

af herrar *Trygger, Nyström, Sjöholm, Berger, Bellinder* och *von Mentzer*.

Det skulle här antecknas, att herrar *Ekman, Karl Johan*, och *Jansson* i *Djursätra* icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet, och att herr *Fahlbeck* ej närvarit vid utlåtandets justering.